

POSUDEK NA DIPLOMOVOU PRÁCI

autor práce: Martin Vyleťal

téma práce: Desegregace amerického veřejného školství jako fenomén, který nevedl k integraci

autor posudku: PhDr. et Mgr. Kryštof Kozák, PhD., Institut mezinárodních studií, FSV UK

datum: 17. června 2011

Předložená práce Martina Vyleťala se zabývá problematikou rasové integrace základních a středních škol v USA od 2. poloviny 20. století. Cílem práce je prokázat, že i přes často zdůrazňované průlomové rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci *Brown v. Topeka Board of Education*, které znamenalo počátek procesu desegregace veřejného školství, dochází zejména v poslední době k nárůstu faktické segregace ve školách. Autor v první části práce vymezuje nejdůležitější teoretické koncepty a poté představí nejdůležitější trendy v americkém školství ve sledovaných oblastech. Následuje kapitola věnovaná chronologickému přehledu přístupů prezidentských administrativ z hlediska integrace veřejného školství. Na tu navazuje analýza nejdůležitějších relevantních rozhodnutí Nejvyššího soudu. Autor v závěru dochází k tomu, že právě změna postoje federálních orgánů hrála velmi důležitou roli v procesu resegregace amerického školství.

Celkově je práce detailně zpracovanou studií k velmi důležitému tématu, které není v debatách ohledně amerického veřejného školství v České republice na této úrovni reflektováno. Z metodologického hlediska práce postupuje poměrně logicky, po vydefinování klíčových pojmů a představení hlavních tezí zkoumá na základě dostupných statistických údajů historické trendy v míře integrace, které konfrontuje s postoji amerických administrativ a rozhodnutí Nejvyššího soudu. Souvislost mezi pozorovanými trendy a politickými a soudními rozhodnutími pak prokazuje hlavní tezi. Práce se snaží vyrovnat i s některými alternativními vysvětleními pozorovaných trendů (demografické změny), nicméně pro jejich vyvrácení nepoužívá vlastní přesvědčivé statistické metody. Pro východiska práce je klíčové tvrzení, že plně integrované školství obecně vede k lepším studijním výsledkům i sociálním dopadům. Autor zmiňuje některá data, která tento názor podporují, nicméně vzhledem k důležitosti tohoto aspektu mu mohla být věnována větší pozornost. Poněkud nesourodě působí zařazení teorie sblížení zájmů, které patří spíše do závěru než do kapitoly 5.

Z obsahového hlediska je práce rámcově v pořádku, autor pracuje s relevantními statistickými údaji i bohatou sekundární literaturou. V sekci ohledně kritiky literatury mohly být více zdůrazněny i publikace odporující autorovým tezím, aby byla představena širší akademické i celospolečenské debaty na toto téma. Někteří odborníci například tvrdí, že kvalitní vzdělání je spíše závislé na dobrých učitelích a podmínkách ve školách než rasové integrace, a z těchto důvodů by například ušetřené prostředky ze svážení žáků autobusy z dalekých lokalit věnovali na jiné priority. Kritika publikace, že obsahuje statistické metody, které nejsou všem čtenářům nutně srozumitelné, je v kontextu odborného textu nedostatečná.

Některá tvrzení autora by bylo třeba lépe podložit nebo vyargumentovat, např. na str. 50 je tvrzení: „Z těchto výsledků lze usuzovat na to, že svou roli u nižších průměrných výsledků na charter schools hraje skutečnost, že příslušníci menšin jsou na těchto školách více segregováni než na tradičních veřejných školách.“ Z textu práce však není tato souvislost jasná, autor dochází k závěru, který podporuje jeho hlavní tezi, příliš rychle. Také příliš nepracuje s ekonomickými indikátory, kdy míra chudoby může hrát pro dosažení výsledků statisticky větší význam než míra segregace školy. V rozsahu procentuálně ne tak výrazných rozdílů je třeba velmi pečlivě zvážit, zda jsou pozorované rozdíly opravdu pouze výsledkem narůstající segregace. Poněkud zjednodušená je i diskuse ohledně tzv. *charter schools*, jejichž hlavní význam nespočívá v tom, že by byly segregované, akademická debata se vede spíše ohledně jejich alternativních výukových metod. Příliš rychlý je i odsudek Eisenhowerovy administrativy na str. 35, že v dané oblasti vlastně nic pozitivního nepřinesla, když to byl právě Eisenhower, kdo ve velmi obtížné politické situaci pohrozil využitím Národní gardy proti snahám o zachování segregace. Tvrzení ohledně peněžních poukázek rozdáváných Reaganovou administrativou by chtělo lépe vysvětlit z hlediska rozsahu autorem zmiňovaného programu. V samotném závěru se pak autor mohl zamyslet nad širšími implikacemi předkládané teze i zhodnotit alternativní argumenty.

Z formálního hlediska je práce na velmi dobré úrovni. Zejména z hlediska stylistiky autor píše přehledně a srozumitelně, text má logickou strukturu. Poznámkový aparát je na úrovni vyžadované pro tento typ prací. V práci však občas zůstaly překlepy a nejasnosti, které by podrobnější redakční práce snadno odhalila. Na str. 5 je například „při Harvard University“, na str. 8 „eseje týkající se států Delaware, Wisconsin a India,“ psal bych také raději „de facto“ než „de fakto“, pokud hovoříme o konkrétním dokumentu, tak je se píše „Ústava“ a ne „ústava“. Na str. 28 by byl třeba lepší a podrobnější popis grafu, u grafu na str. 11 je podivné měřítko osy x. V práci se občas objevují anglicismy jako „instrumentům k dosažení desegregace“.

Celkově se však jedná o nadprůměrně zpracovanou diplomovou práci, která přináší podrobnou analýzu relevantního problému. Jejím hlavním přínosem je, že přichází s jasnou a důležitou tezí podpořenou relevantními argumenty, která není ve standardním diskursu dostatečně reflektována. Práce splňuje formální a technické požadavky kladené na diplomovou práci, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **výborně až velmi dobře** v závislosti na výsledku obhajoby. Práci doporučuji po redakčních úpravách k publikaci, v českém prostředí bude určitě přínosem.

Při obhajobě navrhuji položit otázku na zasazení závěrů práce do širšího kontextu vývoje mezirasového soužití ve Spojených státech, včetně vývoje do budoucna. Autor by také měl zasadit problém narůstající de facto segregace do teoretičtějších úvah ohledně svobodné volby, skupinové identity či zásahů státu do vzdělávací soustavy.